КОМПОНЕНТНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ УМОВ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

COMPONENT TRANSFORMATION OF INTELLECTUAL CAPITAL OF ENTERPRISES THROUGH THE PRISM OF THE CONDITIONS OF THE DIGITAL ECONOMY

В статті уточнено ознаки та сутнісні характеристики цифрової економікиі (зокрема виділено її основні аспекти: глобалізацію, інформаційно–цифрову домінанту та інтелектуалізацію), що дало змогу визначити роль і вплив цифрових технологій на діяльність підприємств та компонентну трансформацію їх інтелектуального капіталу. Доведено, що компонентна трансформація інтелектуального капіталу ґрунтується на інформаційно-комунікаційних і цифрових технологіях, швидкий розвиток яких змінює традиційну економіку, перетворюючи її з ресурсоспоживаючої на ресурсовідтворюючу. Розглянуто позитивні, та негативні наслідки компонентної трансформації інтелектуального капіталу. Встановлено, що інтелектуальний капітал відіграє важливу роль у сучасній економіці, і його можливості та переваги значно зростають під впливом умов цифрової економіки, що зумовлює і його компонентну трансформацію.
Ключові слова: *інтелектуальний капітал, цифрова економіка, цифрові технології, компонентна трансформація, інтелектуалізація діяльності, підприємства.*

The article clarifies the features and essential characteristics of the digital economy (in particular, its main aspects are highlighted: globalization, information-digital dominance and intellectualization of economic activity, which develop in close interrelation and interdependence), which made it possible to determine the role and impact of digital technologies on the activities of enterprises and the component transformation of their intellectual capital. Intellectual capital of enterprises in the context of the digital economy includes knowledge, creative and intellectual abilities, key competencies, creativity, as well as practical experience of employees, which is formed under the influence of socio-economic and institutional conditions and is used to achieve strategic goals and develop innovative potential in the digital environment. It was found that the main characteristic of intellectual capital is its activity and energy, which allows combining all opportunities and resources, thus determining its ability to generate new ideas and results. It is proven that the component transformation of intellectual capital is based on information and communication and digital technologies, the rapid development of which is already changing the traditional economy today, transforming it from a resource-based to a resource-reproducing one. Social responsibility, partnership support, inclusion are important tools for creating value in business, as they allow borrowing best practices and forming an improved business model. The positive and negative consequences of the component transformation of intellectual capital are considered through the prism of the digital economy. Digital technologies provide new tools for building competencies, protecting intellectual property, increasing social responsibility, and using inclusions, which is especially important in the context of globalization and rapid technological change. It is established that intellectual capital plays an important role in the modern economy, and its capabilities and advantages are significantly increasing under the influence of the conditions of the digital economy, which also determines its component transformation.
Keywords: *intellectual capital, digital economy, digital technologies, component transformation, intellectualization of activities, enterprises.*

УДК 330.101.2:004

DOI: https://doi.org/10.32843/infrastruct81-32

Чернявський І.Ю.
к.е.н., старший викладач кафедри маркетингу та міжнародної торгівлі, Національний університет біоресурсів та природокористування України

Cherniavskyi Ivan
University of Bioresources and Nature Management of Ukraine

Постановка проблеми. Сучасному економічному життю притаманні глобалізація та цифровізація, які змінюють самі основи економіки. З'являються нові закономірності, а інформаційно-комунікаційні технології дедалі активніше впроваджуються у процеси виробництва, розподілу, обміну, споживання і відтворення. Інноваційні розробки, які потребують нових видів інвестицій, стають основою нових технологій, в результаті чого з'являються нові товари, такі як знання, інформація, інтелектуальна власність, нові електронні форми фінансових активів. Це створює підгрунтя для активізації поступу цифрової економіки, яка з'єднує усі ці елементи. Сучасні зміни індустріального виробництва, все більше визначаються як інтелектуально-креативна діяльність з власними цінностями, підходами до формування ресурсів і накопиченням компетентностей. Поява нових бізнес-тенденцій, зумовлених активним використанням Інтернету та мобільних пристроїв, а також розвитком електронних і комп'ютерних технологій, свідчить про підвищення ефективності у сфері надання товарів і послуг та про компонентну трансформацію й перехід до нового рівня розвитку інтелектуального капіталу підприємств, що актуалізувало доцільність розгляду означеної проблематики через призму умов цифрової економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематику становлення та розвитку цифрової економіки та її впливу на інновації й інтелектуальний капітал розглядало у своїх публікаціях багато дослідників, особливо слід згадати: Г. Бекера, В. Бондаренка, С. Бойду, Н. Бонтіса, В. Баранова, Е. Брукінга, Р. Буряка, Н. Гавкалову, О. Геймана, Л. Гевлича, Дж. Гелбрейта, В. Гейця, П. Гринько, О. Гудзь, О. Є. Джур, М. Диху, П. Друкера, В. Збарського, С. Ілляшенка, Л. Едвінсона,

М. Кизима, О. Кендюхова, О. Козловського, О. Літвінова, Г. Мінцберга, І. Мойсеєнка, М. Портера, Н. Прокопенко, Н. Резнік, Г. Саймона, К.-Е. Свейбі, О. Собко, Т. Стюарта, Д. Тіс, Дж. Тобіна, Ю. Харазішвілі, О. Яворську, І. Яцкевича та інших. Вищеозначені дослідники глибоко проаналізували вплив цифрової економіки на інноваційні процеси та економічні відносини, водночас, залишились майже не розгянутими питання щодо компонентної трансформації інтелектуального капіталу підприємств у зрізі якісно нових умов цифрової економіки, що сьогодні є на часі.

Постановка завдання. Метою статті є розгляд компонентної трансформації інтелектуального капіталу підприємств через призму якісно нових умов цифрової економіки, зокрема уточнити ознаки та сутнісні характеристики цифрової економіки, визначити роль і вплив цифрових технологій на діяльність підприємств та компонентну трансформацію їх інтелектуального капіталу, виявити позитивні та негативні наслідки цих процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід відмітити, що нині, у колі вчених ведуться дискусії щодо визначення «цифрової економіки» та її сутнісних характеристик, оскільки це поняття вважається складним і багатогранним. Дефініцію «цифрова економіка» (digital economy) вперше використав Н. Неграпонте у представленому дослідженні «Життя в цифровому світі» (Being Digital) [12], але концептуальні її основи розглядалися вже в кінці минулого століття. Аналіз різних визначень поняття «цифрова економіка» [1; 3; 4; 5] свідчить про те, що це є закономірним розвитком традиційної економіки. Томас Месенбург обгрунтував три ключових елементи цифрової економіки: «інфраструктура електронного бізнесу (технічні засоби, програмні продукти, телекомунікації, мережі, людський капітал тощо); електронний бізнес (спосіб ведення бізнесу, а саме: будь-який процес, реалізований організацією з використанням інформаційно-комунікаційних мереж); електронна комерція (трансферт товарів)» [11].

Такий підхід, сьогодні видається суперечливим, оскільки системна взаємозалежність інформаційного простору спонукає до акцентування знань як основної компетенції для економічних суб'єктів. У цьому контексті, Волтер Айзексон переконує, що «справжню творчість цифрової епохи породжували ті, хто був здатен поєднати мистецтво з наукою» [1, с. 26]. Отже, можна стверджувати, що цифрова економіка сьогодні є етапом прогресу цивілізації, ключовими етапами якого є інновації, інформатизація та інтелектуалізація бізнесу через модернізацію економічних відносин.

Ефективність розбудови інформаційно-цифрової системи суттєво залежить від інституційного, інтелектуального та ресурсного забезпечення у контексті просторово-часових аспектів розвитку, що свідчить про інноваційні зміни. «Логічною стала потреба у зміні інерційного індустріального розвитку на розвиток інноваційний, який відповідає вимогам сучасного етапу науково-технічної революції» [7, с. 26]. «Підґрунтям таких змін є наука як найвищий рівень розвитку керуючого розуму, раціонального та ірраціонального мислення, креативності інтелектуальних рішень, розробки не досліджених раніше проблем» [2].

Тобто, знання, визначаються, як актив та основна компетентність, вони є важливим елементом інтелектуального капіталу, на якому ґрунтується інноваційний розвиток усіх економічних систем. Вони сприяють активізації механізмів розробки та відтворення умов, які формують правила та регламенти, що регулюють взаємозв'язок між учасниками господарської діяльності. Це означає, що підприємства повинні забезпечити ефективну взаємодію із зовнішнім простором через впровадження змін і трансформацій у інформаційних, економічних і соціальних системах. Дон Тапскот наприкінці XX століття окреслював, «яким чином кардинальні зміни у світі технологій пов'язані зі змінами у бізнесі» [15]. На різноманітних прикладах він переконував, «як симбіоз «технології – бізнес» поступово трансформуватиметься у технологічний бізнес» [15]. Цифрові технології, в наш час, відкривають принципово інші можливості для взаємодії між урядом, бізнесом та населенням, усуваючи тривалі ланцюги посередників і прискорюючи процеси реалізації різних угод та операцій. Знання на рівні підприємств включають як знання співробітників, так і інформацію від клієнтів і зовнішніх джерел, з яких близько 20 % можна формалізувати за статистичними даними. Таким чином, ми підкреслюємо важливість нових підходів до вирішення нетрадиційних проблем сучасної економіки, що вимагає впровадження нових інструментів методологічного впливу з акцентом на інноваційні дії та переосмислення наукового підходу. Іншими словами, для вирішення нових викликів необхідні нові методи.

В умовах швидкої зміни технологій підприємства мусять адаптуватися до нових вимог. Кардинальні зміни, що зумовлені цифровою економікою, вивчалися багатьма науковцями, одним із глибоких досліджень вважаємо розвідки М. Кастельса [10], в яких окреслено «системну концепцію щодо перегляду економічних відносин, пошуку нових способів взаємодії, кооперації та координації діяльності різних організацій, пов'язаних з розвитком інформаційних технологій». Цифрова економіка є не лише впровадженням сучасних технологій, але й істотною зміною економічного середовища, яке включає формування єдиного цифрового ринку, нових виробників, що не залежить від кількості працівників, а акцентується на використанні інновацій, та залученні нових споживачів, які володіють

навичками роботи з інформаційними технологіями. Цифрова економіка формує новий ринок праці, де традиційні працівники перетворюються на незалежних виконавців, що вимагає від них нових компетенцій та навичок. Глобалізація економічних процесів супроводжується нестабільністю, що ускладнює розвиток бізнесу. Вихід з цієї ситуації проглядається у формуванні креативно-цифрової організаційної культури, яка сприяє розумінню різних аспектів інновацій щодо інноваційного розвитку підприємства та переходу його до цифрової форми [2; 13].

Доречно, виділити три основні аспекти цифрової економіки: глобалізацію, інформаційно–цифрову домінанту та інтелектуалізацію економічної діяльності. При цьому зауважимо, що, перелічені аспекти розвиваються у тісному взаємозв'язку й взаємозалежності. Тобто якісно нова економічна архітектура свідчить, що цифрова економіка, переважно виконує сервісну функцію, так у структурі ВВП розвинених країн послуги перевищують 65 %, а частка традиційної промисловості коливається у відтинку 15–20 %. Деякі, науковці вважають, що «впровадження цифрової економіки в Україні на початковому етапі має відбуватися одночасно за трьома наступними напрямами: технологічним, де всі рішення техніко-технологічного характеру, повинні бути стандартизовані, тобто бути безпечним та сертифікованими; інституційно-економічним, який передбачає організацію нових моделей управління та бізнес моделей з використанням розумних речей, промислового Інтернет-речей, блокчейн технології, її інституційного забезпечення, відповідати нормативно-правовій базі соціально-економічних відносин суспільства; виробничим, що включає в себе конкретні бізнес додатки, які відповідають вимогам моделей управління другого напряму, який базується на технічному забезпеченні та інфраструктурі першого напряму» [5]. Фактично, етапи розвитку цифрової економіки включають: інформатизацію, що відбувається в контексті глобалізації соціально-економічних процесів; цифровізацію, що пов'язана з досягненнями науково-технічного прогресу; інтелектуалізацію діяльності, через розвиток капіталу.

Таким чином, переконуємось, що одним із ключових аспектів успішного розвитку підприємств у цифровій економіці є ефективне використання їх інтелектуального капіталу. Дослідження свідчать, що це поняття є багаторівневим і складним [6; 9]. Багато дослідників, як вітчизняних, так і зарубіжних, лише окреслюють його загальні характеристики, що призводить до невизначеності та ускладнює його розвиток в підприємствах, особливо в умовах цифрової економіки. Слід також відзначити, що цінність інтелектуального капіталу зростає, коли він реалізується в продуктах, послугах та бізнес-процесах. Іншими словами, інтелектуальний капітал сам по собі не забезпечує суттєвих результатів без інтеграції з іншими активами (фінансовими, матеріальними тощо). Однак його частка в продуктах, послугах та бізнес-процесах значно більша порівняно з внеском фінансових та матеріальних ресурсів, оскільки нові знання, компетенції та ноу-хау істотно впливають на них. Тому, так важливо розглянути компонентну трансформацію інтелектуального капіталу підприємств у зрізі якісно нових умов цифрової економіки.

«Інтелектуальна праця слугує основою та базою для функціонування інноваційної праці і в даному контексті виступає фактором та животворним началом створення інновацій, так само як і сприятливі умови інноваційної діяльності, у свою чергу, слугують потужним стимулом для формування інтелектуальної праці. Тому її поширення (як і відповідної форми капіталу) можливо в рамках інноваційного шляху розвитку, а отже передбачає всебічну структурну перебудову економіки України» [8, с. 13].

Основна характеристика інтелектуального капіталу полягає в його активності та енергійності, що дозволяє об'єднувати всі можливості та ресурси, визначаючи таким чином його здатність до генерування нових ідей і результатів. Компонентну композицію інтелектуального капіталу досліджували у різних зрізах Е. Брукінг, К. Свейбі [14], Л. Едвінсона, М. Мелоун, Т. Стюарт [13] та інші. Між запропонованими підходами до структури інтелектуального капіталу, переважно немає суттєвих відмінностей, оскільки вони здебільшого включають одні і ті ж його компоненти, різниця проявляється у способах їх трактування і групування. Варто зазначити, що різні компонентні композиції інтелектуального капіталу є узагальненням управлінської практики, яка враховує чинники, що впливають на вартість підприємства.

Інтелектуальний капітал підприємств у контексті цифрової економіки включає знання, творчі та інтелектуальні здібності, ключові компетенції, креативність, а також практичний досвід працівників, що формується під впливом соціально-економічних та інституційних умов і використовується для досягнення стратегічних цілей і розвитку інноваційного потенціалу в цифровому середовищі. Для успішного розвитку інтелектуального капіталу підприємствам варто здійснювати ефективну взаємодію, поєднуючи різні види інтелектуального капіталу з метою досягнення синергетичного ефекту.

Формування нових економічних відносин, які проявляються через побудову нових організаційних структур та формами партнерства й співпраці між різними підприємствами для спільного вирішення завдань інноваційного розвитку, вимагає виходу на перший план питань компонентної трансформації інтелектуального капіталу. Такі

зміни в умовах цифрової економіки відбуваються швидко і стають вирішальним чинником конкурентних здатностей підприємств [3]. Так, компонентна трансформація інтелектуального капіталу пояснюється впровадженням таких цифрових інструментів, як: бізнес-аналітика (BDA); хмарні обчислення (cloud computing); кіберфізичні системи (“cyber-phisical system” та CPS); об’єднаня між собою пристроїв (connecteddevices); аналіз великих даних (Big Data); інтернет речей (“Internet of things”); штучний інтелект і машинне навчання (Artificial intelligence, AI); квантові технології; глибинні «багатошарові» нейронні мережі (deep neural networks); блокчейн-технології; аутсорсинг (“outside resource using”). Таким чином, вплив цифрових «наскрізних» технологій на розвиток продуктивних сил, освоєння інновацій і нових бізнес-моделей, зумовлюють компонентні зрушення і в інтелектуальному капіталі.

Впровадження цифрових технологій на підприємстві створює можливості для освоєння інновацій, які оптимізують бізнес-процеси [4]. Цифрова економіка є об’єктивним процесом, що супроводжується глобалізацією, цифровізацією, інтеграцією та інтелектуалізацією, який суттєво розширює можливості для підприємства щодо генерування конкурентних переваг. Цифровізація має стати ключовою компетенцією для підприємств, що прагнуть здійснити інноваційні прориви та піднятися на новий рівень. Соціальна відповідальність, підтримка партнерства, інклюзії є важливими інструментами для створення цінності в бізнесі, оскільки вони дозволяє запозичувати найкращі практики та формувати вдосконалену модель бізнесу. Компонентна трансформація інтелектуального капіталу ґрунтується на інформаційно-комунікаційних і цифрових технологіях, швидкий розвиток яких уже сьогодні змінює традиційну економіку, перетворюючи її з ресурсоспоживаючої на ресурсовідтворюючу.

Розглянемо як позитивні, так і негативні наслідки компонентної трансформації інтелектуального капіталу крізь призму цифрової економіки.

До позитивних ефектів віднесемо: підвищення якості та ефективності роботи; відсутність географічних обмежень; зміна природи і структури бізнес-моделей, підвищення їх ефективності завдяки усуненню посередників і оптимізації; зростання клієнтоорієнтованості, підвищення ролі споживача у виробничому процесі та вдосконаленні нових продуктів; формування нового рівня зайнятості, що передбачає попит на більш висококваліфікованих спеціалістів в сфері інтелектуальної праці; прискорення логістичних ланцюгів, що підвищує мобільність та дозволяє подолати територіальні обмеження; відсутність витрат на зберігання і транспортування інформаційних та цифрових продуктів, оскільки підприємства можуть їх надавати з мінімальними витратами; підвищення прозорості діяльності, отримання точнішої інформації про роботу підрозділів та аналіз підприємства; створення нових робочих місць з нетрадиційними формами зайнятості; поліпшення моніторингу якості продукції і виявлення «вузьких» місць і неякісних постачальників.

Проте, незважаючи на окреслені позитивні ефекти, існують і негативні наслідки, що стосуються, зокрема ринку праці, ризиків і загроз: зростання нерівності доходів, що пов’язані зі знаннями і здібностями; впровадження штучного інтелекту призведе до зникнення багатьох професій; зростаюча нерівність між працею та капіталом; зростання кіберзлочинності, що пов’язано з онлайн-покупками та банківськими операціями, а також загрози кібершпигунства; витіснення людської праці з багатьох секторів, особливо в інтелектуальних, когнітивних та аналітичних сферах; зростання нерівності доходів, що пов’язані зі знаннями і здібностями; підвищення соціальної напруженості, зростання безробіття.

Таким чином, підсумовуючи результати нашої наукової розвідки, доходимо переконання, що інтелектуальний капітал відіграє важливу роль у сучасній економіці, і його можливості та переваги значно зростають під впливом цифрових технологій та цифрової економіки, що зумовлює і його компонентну трансформацію. На підтвердження цього висновку додамо наступне: цифрові технології забезпечують легкий доступ до величезних обсягів інформації та знань; сучасні комунікаційні платформи дозволяють ефективніше обмінюватися ідеями та знаннями як всередині підприємства, так і з зовнішніми партнерами; цифрові технології сприяють автоматизації рутинних завдань, що звільняє час для творчої роботи та стратегічного планування; цифрова економіка розширює можливості для глобальної міжнародної співпраці; цифрові платформи дозволяють створювати нові бізнес-моделі, які спираються на інтелектуальний капітал; завдяки впровадженню нових технологій, підприємства можуть суттєво підвищити ефективність використання своїх компетенцій; цифрові технології сприяють безперервному навчанню працівників; цифрові технології також надають нові інструменти для нарощення компетентностей, захисту інтелектуальної власності, підвищення соціальної відповідальності, використання інклюзій, що особливо важливо в умовах глобалізації та швидких технологічних змін. Отже, цифрова економіка істотно впливає на компонентну трансформацію інтелектуального капіталу, відкриваючи нові горизонти можливостей для інновацій, співпраці та розвитку.

Висновки. В статті уточнено ознаки та сутнісні характеристики цифрової економіки (зокрема виділено її основні аспекти: глобалізацію,

інформаційно–цифрову домінанту та інтелектуалізацію економічної діяльності, які розвиваються у тісному взаємозв'язку й взаємозалежності), що дало змогу визначити роль і вплив цифрових технологій на діяльність підприємств та компонентну трансформацію їх інтелектуального капіталу. Інтелектуальний капітал підприємств у контексті цифрової економіки включає знання, творчі та інтелектуальні здібності, ключові компетенції, креативність, а також практичний досвід працівників, що формується під впливом соціально-економічних та інституційних умов і використовується для досягнення стратегічних цілей і розвитку інноваційного потенціалу в цифровому середовищі. З'ясовано, що основна характеристика інтелектуального капіталу полягає в його активності та енергійності, що дозволяє об'єднувати всі можливості та ресурси, визначаючи таким чином його здатність до генерування нових ідей і результатів. Доведено, що компонентна трансформація інтелектуального капіталу ґрунтується на інформаційно-комунікаційних і цифрових технологіях, швидкий розвиток яких уже сьогодні змінює традиційну економіку, перетворюючи її з ресурсної на ресурсо-відтворюючу. Соціальна відповідальність, підтримка партнерства, інклюзії є важливими інструментами для створення цінності в бізнесі, оскільки вони дозволяє запозичувати найкращі практики та формувати вдосконалену модель бізнесу. Розглянуто позитивні, та негативні наслідки компонентної трансформації інтелектуального капіталу крізь призму цифрової економіки. Цифрові технології надають нові інструменти для нарощення компетенцій, захисту інтелектуальної власності, підвищення соціальної відповідальності, використання інклюзій, що особливо важливо в умовах глобалізації та швидких технологічних змін. Встановлено, що інтелектуальний капітал відіграє важливу роль у сучасній економіці, і його можливості та переваги значно зростають під впливом умов цифрової економіки, що зумовлює і його компонентну трансформацію.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Айзексон В. Інноватори: як група хакерів, геніїв та ґіків здійснила цифрову революцію. Київ. Видавництво «Наш формат». 2017. 488 с.

2. Гринько П. Л. Управління інноваційним розвитком бізнесу в умовах цифрової економіки: теорія, методологія, практика: монографія. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2020. 342 с.

3. Гудзь О.Є., Гадицький М.Г. Формування цифрової екосистеми в нових реаліях управління підприємством. *Інтелект XXI*. 2024. № 1. С. 42–48. DOI: https://doi.org/10.32782/2415-8801/2024-1.6

4. Гудзь О.Є. Цифрова економіка: зміна цінностей та орієнтирів управління підприємствами. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. № 2 (24), 2018. С. 4−12.

5. Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf

6. Козловський С. В., Синєгуб П. С. Парадигма управління інтелектуальним капіталом в умовах дигіталізації сучасної економіки. *Економіка та держава*. 2022. № 2. С. 85–93. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.2.85

7. Палагнюк Ю. В. Економічні аспекти інтеграції України до ЄС. *Наукові праці ЧДУ імені Петра Могили: серія Державне управління*. 2010. Т. 147. Вип. 135. С. 22–27. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npchdu_ 2010_147_135_6.pdf.

8. Проблеми та перспективи ринково-орієнтованого управління підприємствами: теорія, методологія, практика: кол. мон. під редакцією Ю. М. Сафонова. «Києво-Могилянська академія», Київ. 2015. 534 с.

9. Собко О. М. Інтелектуальний капітал і креація вартості підприємства: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 444 с.

10. Castells, Manuel and Cardoso, Gustavo, eds., The Network Society: From Knowledge to Policy. Washington, DC: Johns Hopkins Center for Transatlantic Relations, 2005. 434 p.

11. Mesenbourg. T.L. Measuring of the Digital Economy. The Netcentric Economy Symposium. University of Maryland, 2001. 23 p.

12. Negroponte N. Being Digital. Knopf. Paperback edition, 1996, Vintage Books. 387 p.

13. Sorescu A., Frambach R. T., Singh J., Rangaswamy A., Bridges C. (2011). Innovations in retail business models. *Journal of Retailing*. 2011. Vol. 87. P. 3–S16.

14. Sveiby K. E. The Intangible Assets Monitor. 2001. URL: http://www.sveiby.com/articles/CompanyMonitor.Html

15. Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. New York, NY: McGraw-Hill. 1996. 432 p.

REFERENCES:

1. Aizekson V. (2017) Innovatory: yak hrupa khakeriv, heniiv ta gikiv zdiisnyla tsyfrovu revoliutsiiu [Innovators: How a Group of Hackers, Geniuses, and Geeks Brought About the Digital Revolution]. Kyiv. Vydavnytstvo «Nash format». 488 p. (in Ukrainian)

2. Hrynko P. L. (2020) *Upravlinnia innovatsiinym rozvytkom biznesu v umovakh tsyfrovoi ekonomiky: teoriia, metodolohiia, praktyka*: monohrafiia [Management of innovative business development in the digital economy: theory, methodology, practice: monograph]. Kharkiv: Vydavnytstvo Ivanchenka I. S. 342 p. (in Ukrainian)

3. Hudz O.Ie., Hadytskyi M.H. (2024) Formuvannia tsyfrovoi ekosystemy v novykh realiiakh upravlinnia pidpryiemstvom [Formation of a digital ecosystem in the new realities of enterprise management]. *Intelekt XXI*, no. 1, pp. 42–48. DOI: https://doi.org/10.32782/2415-8801/2024-1.6 (in Ukrainian)

4. Hudz O.Ie. (2018) Tsyfrova ekonomika: zmina tsinnostei ta oriientyriv upravlinnia pidpryiemstvamy [Digital economy: changing values and guidelines for business management]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes,* no. 2 (24), pp. 4−12. (in Ukrainian)

5. Kraus N. M., Holoborodko O. P., Kraus K. M. (2018) Tsyfrova ekonomika: trendy ta perspektyvy avanhardnoho kharakteru rozvytku [Digital economy: trends and prospects of avant-garde development]. *Efektyvna ekonomika*, no 1. Avialible at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf (in Ukrainian)

6. Kozlovskyi S. V., Syniehub P. S. (2022) Paradyhma upravlinnia intelektualnym kapitalom v umovakh dyhitalizatsii suchasnoi ekonomiky [The paradigm of intellectual capital management in the conditions of digitalization of the modern economy]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 2, pp. 85–93. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.2.85 (in Ukrainian)

7. Palahniuk Yu. V. (2010) Ekonomichni aspekty intehratsii Ukrainy do YeS [Economic aspects of Ukraine's integration into the EU]. *Naukovi pratsi ChDU imeni Petra Mohyly: seriia Derzhavne upravlinnia*, vol. 147, no. 135, pp. 22–27. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npchdu_2010 _147_135_6.pdf. (in Ukrainian)

8. Problemy ta perspektyvy rynkovo-oriientovanoho upravlinnia pidpryiemstvamy: teoriia, metodolohiia, praktyka (2015) [Problems and prospects of market-oriented enterprise management: theory, methodology, practice] In Yu. M. Safonova. Kyiv: Kyievo-Mohylianska akademiia, 534 p. (in Ukrainian)

9. Sobko O. M. (2016) Intelektualnyi kapital i kreatsiia vartosti pidpryiemstva: monohrafiia. [Intellectual capital and creation of enterprise value: monograph]. Ternopil: TNEU, 444 p. (in Ukrainian)

10. Castells, Manuel and Cardoso, Gustavo, eds (2005). The Network Society: From Knowledge to Policy. Washington, DC: Johns Hopkins Center for Transatlantic Relations, 434 p.

11. Mesenbourg. T. L. (2001) Measuring of the Digital Economy. The Netcentric Economy Symposium. University of Maryland, 23 p.

12. Negroponte N. (1996). Being Digital. Knopf. Paperback edition, Vintage Books. 387 p.

13. Sorescu A., Frambach R. T., Singh J., Rangaswamy A., Bridges C. (2011). Innovations in retail business models. Journal of Retailing, vol. 87, pp. 3–S16.

14. Sveiby K. E. (2001) The Intangible Assets Monitor. Avialible at: http://www.sveiby.com/articles/CompanyMonitor.Html

15. Tapscott D. (1996) The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. New York, NY: McGraw-Hill, 432 p.